

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tapaturmavakuutuslain 2 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan selvennettäviksi tapaturmavakuutuslain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain soveltamisalaa koskevia säännöksiä siten, että maatalousyrittäjien kaksinkertainen vakuuttaminen vältettäisiin.

Vakuutusmaksujen perimisen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen maksamatta jäänyt vakuutusmaksu voitaisiin periä myös maatalous-

yrittäjien eläkelain mukaisesta eläkkeestä sekä vastaavasti eläkevakuutusmaksu tapaturmavakuutuslain mukaisesta korvauksesta. Niin ikään ehdotetaan, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksessa ei sovellettaisi tapaturmavakuutuslain säännöstä maksettavien rahasuoritusten pyöristämisestä lähimpään kymmeneen penniin.

Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan heti, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Soveltamisalan selvittäminen

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/81) on maatalousyrittäjän käsite määritelty samalla tavoin kuin maatalousyrittäjien eläkelaislaissa (467/69). Raja maataloudessa työsuhteessa työskenteleviin henkilöihin, joihin ennestään sovelletaan tapaturmavakuutuslakia (608/48), määrittyy samojen periaatteiden mukaisesti kuin toisaalta maatalousyrittäjien eläkelain sekä toisaalta työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) soveltamipiiriin raja.

Käytännössä on kuitenkin esiintynyt tapauksia, joissa maatalousyrittäjällä on ollut oikeus korvaukseen sekä tapaturmavakuutuslain että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain perusteella. Tämä on johtunut siitä, että tapaturmavakuutuslaissa olevat säännökset työsuhteesta poikkeavat eräiltä osin työeläkelakien vastaavista säännöksis-

tä. Lisäksi työsuhteen käsitettä on tapaturmavakuutuksen korvauskäytännössä tulkittu eräissä tapauksissa laajemmin kuin työeläkelakeja sovellettaessa.

Tarkoituksena ei kuitenkaan ole ollut, että vahingoittunut saisi saman tapaturman perusteella kaksinkertaiset korvaukset. Tämän päällekkäisyyden välttämiseksi tarvitaan tapaturmavakuutuslakiin säännös, jonka mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki erityislakina syrjäyttäisi tapaturmavakuutuslain. Tämä olisi perusteltua myös siksi, että vahingoittunut on joutunut maksamaan työstään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutusmaksun, koska tämä maksu on automaattisesti sidottu maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen vakuutusmaksuun.

Edellä mainittu ensisijaisuussäännös tulisi sovellettavaksi suhteellisen harvoissa poikkeustapauksissa. Lähinnä sitä sovellettaisiin silloin, kun kysymys on eräistä maataloudessa toimivista perheenjäsenistä, kalastusyhtymän osakkaana työskentelevistä tai niistä paliskunnan jäsenistä,

jotka tekevät paliskunnassa työtä enemmän kuin heidän porolukunsa edellyttää. Korvauksen kannalta ei ole merkitystä, kumpi laki on ensisijainen, koska säännökset antavat samanlaisen tapaturmavakuutuslainsäätösuojan. Ensisijaisuutta koskeva säännös ei myöskään aiheuta muutosta tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettuun työsuhteen käsitteeseen.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan tapaturmavakuutuslain 2 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että sanottu laki ei koskisi työtä, jonka perusteella korvaus määräytyisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan, ellei viimeksi mainitussa laissa toisin säädetä.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 8 § koskee tilannetta, jossa saman työvahingon voidaan katsoa sattuneen sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettussa yrittäjätyössä että myös sellaisessa työssä, jonka perusteella oikeus korvaukseen määräytyy tapaturmavakuutuslain mukaan. Tällainen tilanne voi tulla kysymykseen lähinnä ammattitautitapauksissa.

Säännöksen sanamuoto on osoittautunut käytännössä epäselväksi ja sitä on tulkittu muun muassa siten, ettei maatalousyrittäjällä olisi oikeutta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen, jos hänellä on oikeus tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia säädettäessä tarkoituksena kuitenkin oli edellä mainitun säännöksen avulla säätää siitä, ettei vahingoittuneella olisi oikeutta saada kaksinkertaista korvausta tapaturmavakuutuksesta, vaan vahinko korvattaisiin vain yhteen kertaan siinäkin tapauksessa, että maatalousyrittäjä olisi oikeutettu korvaukseen sekä tapaturmavakuutuslain että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain perusteella.

Epäselvien tulkintatilanteiden välttämiseksi sekä sen vuoksi, ettei maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 8 §:ää enää tarvita sen jälkeen, kun tapaturmavakuutuslain 2 §:n 2 momenttia muutetaan ehdotetulla tavalla, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 8 § ehdotetaan kumottavaksi. Kun vahingoittuneella on oikeus sekä tapaturmavakuutuslain että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen, vakuutuslaitosten korvausvastuun jakautumisen osalta sovelletaan tapaturmavakuutuslain 43 §:ää. Lähtökohtana on siis pidettävä sitä, että korvauksen vahingoittuneelle suorittaa se vakuutuslaitos, jolle korvaushakemus on jätetty, minkä jälkeen vakuutuslaitokset sopivat keskenään vastuosuhteistaan.

Ammattitautilain (638/67) 1 §:ssä viitataan niihin lakeihin, joiden säännöksiä sovelletaan ammattitaudin perusteella korvauksia määrättäessä. Koska mainitusta laista puuttuu viittaus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin, ehdotetaan ammattitautilain 1 §:ää tarkennettavaksi siten, että ammattitaudista suoritettaisiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus, kun ammattitauti on aiheutunut mainitun lain edellyttämässä yrittäjätoiminnassa.

1.2. Vakuutusmaksujen molemminpuolinen kuittaus

Jos maatalousyrittäjä jättää maksamatta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutusmaksun, saadaan se lain 18 §:n 2 momentin mukaan vähentää hänelle myönnettävästä työvahinkokorvauksesta. Vastaavanlainen säännös on maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 4 momentissa (391/76) eläkevakuutusmaksuista. Eläkkeestä voidaan vähentää maatalousyrittäjien eläkevakuutusmaksu siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Maatalousyrittäjien eläkeasetuksen 13 §:n 1 momentin (548/74) mukaan ilman eläkkeensaajan suostumusta voidaan kuitata enintään kolmannes maksettavan eläkkeen määrästä. Vastaavaa rajoitusta sovelletaan myös tapaturmavakuutuksen puolella.

Edellä mainittu kuittausoikeus on rajoitettu saman lain mukaisiin saataviin ja vastasaataviin. Tapaturmavakuutusmaksu voidaan vähentää tapaturmavakuutuksen korvauksista ja eläkevakuutusmaksu puolestaan vain eläkkeistä. Tällainen rajoitus johtaa kuitenkin vakuutusmaksujen perinnässä tarpeettomiin mutkallisuuksiin. Perinnän helpottamiseksi on säädetty, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiset vakuutusmaksut peritään samojen sääntöjen mukaisesti ja samalla maksukortilla kuin eläkevakuutusmaksut. Maksujen yhteinen käsittely joudutaan kuitenkin katkaisemaan siinä vaiheessa, kun maksuvelvollinen jättää maksun suorittamatta. Tällöin voidaan esimerkiksi tapaturmavakuutusmaksu periä tapaturmakorvauksesta, mutta eläkevakuutusmaksun osuus on lähetettävä ulosottomiehelle pakkoperintään. Tämä erottelu tuottaa käytännön vaikeuksia eläkelaitokselle ja usein myös perintäviranomaiselle, eikä se yleensä ole vakuutetunkaan edun mukaista.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 18 §:n 2 momenttia ja maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 4 mo-

menttia muutettaisiin niin, että näiden lakien mukaiset vakuutusmaksut voitaisiin kuitata maatalousyrittäjien eläkelaitoksen maksamista korvauksista, perustuivatpa ne kumpaan lakiin tahansa. Asetuksessa säilyisi luonnollisesti se rajoitus, että enintään kolmannes eläkesuorituksesta voidaan kuitata.

1.3. Pennien pyöristämisen poistaminen

Tapaturmavakuutuslain 64 §:n mukaan on sanotun lain mukainen rahasuoritus maksettaessa tasoitettava lähimmäksi kymmenellä jaolliseksi markkaluvuksi. Nykyrahassa tämä tarkoittaa tasoitamista lähimmäksi kymmeneksi penniksi. Säännöksellä on ollut käytännön merkitystä aikana, jona tarvittavat korvaukset maksettiin korvauksen saajalle suoraan rahana vakuutuslaitoksen kassasta tai työnantajan välityksellä taikka suoritettiin tililtäottoina. Tuolloin pyöristys helppotti maksuliikennettä.

Nykyisin korvaukset maksetaan lähes kaikissa tapauksissa tietokoneilla tilien välisinä siirtoina. Koska korvaukset jatkuvasti muuttuvat esimerkiksi indeksitarkistusten vuoksi, aiheutuu pyöristämisestä yksi tarpeeton ja kustannuksia lisäävä vaihe laskentaan.

Sitä paitsi on pennien pyöristämisestä annettu rahasuorituksia koskeva yleislaki: laki maksujen pennimäärien pyöristämisestä (1024/79). Sen mukaan on suoritettava määrä pyöristettävä lähimpään viiteen tai kymmeneen penniin. Tämä laki säätelee riittävällä tarkkuudella ne tapaukset, joissa tapaturmakorvaukset maksetaan käteisenä taikka tililtäottoina. Tilisiirtoja ei kysymyksessä oleva laki lainkaan koske.

Koska maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus on uusi, rajattua ryhmää koskeva järjestelmä,

ehdotetaan penninpyöristämissäännös kumottavaksi tästä järjestelmästä. Tämän vuoksi ehdotetaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 22 §:ään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan tapaturmavakuutuslain 64 §:ää ei noudateta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia sovellettaessa. Koko tapaturmavakuutuksesta voidaan tämä pyöristyssäännös kumota myöhemmin sitten, kun muutoksen vaikutukset tapaturmavakuutuslaitosten maksantajjärjestelmiin on selvitetty.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut säännökset järjeistävät tapaturmavakuutuksen toimeenpanoa ja siten vähentävät jonkin verran sen hallintokustannuksia.

3. Voimaantulo

Lait on tarkoitus saattaa voimaan heti, kun eduskunta on ne hyväksynyt. Soveltamisalaa selvittävät säännökset tulisivat sovellettaviksi niihin tapauksiin, joissa työvahinko — tapaturma tai ammattitauti — sattuu lainmuutoksen tultua voimaan. Koska säännökset kuittauksesta olisivat luonteeltaan menettelyä koskevia, sovellettaisiin niitä lainmuutoksen voimaantulon jälkeen esille tulevilla kuittauksilanteissa. Tapaturmavakuutuslain 64 §:n mukainen pyöristys jätettäisiin tekemättä niissä rahasuorituksissa, jotka maksetaan lain voimaantulon jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**tapaturmavakuutuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (1027/81), näin kuuluvaksi:

2 §

— — — — —
Tämä laki ei koske työtä, jonka perusteella oikeus korvaukseen määräytyy maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaan, ellei sanotussa laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

2.

Laki**maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 8 §,
muutetaan 18 §:n 2 momentti sekä
lisätään 22 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

18 §

— — — — —
Vakuutusmaksu peritään maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun yhteydessä maatalousyrittäjien eläkeasetuksessa (667/69) tarkoitettuina maksupäivinä. Työvahinkokorvauksesta saadaan vähentää korvauksensaajan maksamatta jääneet tämän lain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaiset vakuutusmaksut sanotun asetuksen säännöksiä vastaavasti noudattaen.

22 §

— — — — —
Mitä tapaturmavakuutuslain 64 §:ssä on säädetty, ei noudateta tätä lakia sovellettaessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä toukokuuta 1976 annetussa laissa (391/76), näin kuuluvaksi:

12 §

— — — — —
Vakuutusmaksu on perittävä maksuvelvollista viiden vuoden kuluessa maksuunpanovuotta seuranneen kalenterivuoden alusta uhalla että

oikeus maksun saamiseen on menetetty. Eläkkeestä voidaan vähentää sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään eläkkeensaajan maksamatta jääneet tämän lain ja maatalousyrittä-

täjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukai-
set vakuutusmaksut:

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

4.

Laki

ammattitautilain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun ammattitautilain (638/67) 1 § näin kuuluvaksi:

1 §

Ammattitaudilla, josta on suoritettava korvausta tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain tai valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain mukaan, tarkoitetaan sairautta, joka sen mukaisesti kuin asetuksella säädetään, on sano-

tuissa laeissa tarkoitetun työsuhteen, yrittäjätoiminnan taikka virka- tai toimisuhteen perusteella suoritetussa työssä aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 18 päivänä toukokuuta 1984

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Vappu Taipale*

1.

Laki**tapaturmavakuutuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (1027/81), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***2 §**

Maatalousyrittäjyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa sattuneeseen tapaturmaan tämän lain säännöksiä sovelletaan siten ja siinä laajuudessa kuin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/81) on säädetty.

Tämä laki ei koske työtä, jonka perusteella oikeus korvaukseen määräytyy maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaan, ellei sanotussa laissa toisin säädetä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*

2.

Laki**maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 8 §,
muutetaan 18 §:n 2 momentti sekä
lisätään 22 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***8 §**

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada korvausta tämän lain mukaan työvahingosta, jonka perusteella hänellä on oikeus korvaukseen tapaturmavakuutuslain mukaisesti. Jos työvahingon voidaan katsoa sattuneen tai aiheutuneen myös maatalousyrittäjyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa, on korvauksen suorittaneella vakuutuslaitoksella oikeus saada maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta takaisin sen vastuulla oleva osuus korvauksesta.

(8 § kumotaan)

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

18 §

Vakuutusmaksu peritään maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun yhteydessä maatalousyrittäjien eläkeasetuksessa (667/69) tarkoitettuina maksupäivinä. Työvahinkokorvauksesta saadaan vähentää korvauksensaajan maksamatta jääneet, tämän lain mukaiset vakuutusmaksut sanotun asetuksen säännöksiä vastaavasti noudattaen.

Vakuutusmaksu peritään maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun yhteydessä maatalousyrittäjien eläkeasetuksessa (667/69) tarkoitettuina maksupäivinä. Työvahinkokorvauksesta saadaan vähentää korvauksensaajan maksamatta jääneet tämän lain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaiset vakuutusmaksut sanotun asetuksen säännöksiä vastaavasti noudattaen.

22 §

Mitä tapaturmavakuutuslain 64 §:ssä on säädetty, ei noudateta tätä lakia sovellettaessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä toukokuuta 1976 annetussa laissa (391/76), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §

Vakuutusmaksu on perittävä maksuvelvolliselta viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen kalenterivuoden alusta, jona se on maksuunpantu, uhalla että oikeus maksun saamiseen on menetetty. Eläkkeestä voidaan vähentää sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään eläkkeensaajan maksamatta jääneet vakuutusmaksut.

Vakuutusmaksu on perittävä maksuvelvolliselta viiden vuoden kuluessa maksuunpanovuotta seuranneen kalenterivuoden alusta uhalla että oikeus maksun saamiseen on menetetty. Eläkkeestä voidaan vähentää sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään eläkkeensaajan maksamatta jääneet tämän lain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaiset vakuutusmaksut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

4.

Laki

ammattitautilain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun ammattitautilain (638/67) 1 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Ammattitaudilla, josta on suoritettava korvausta tapaturmavakuutuslain tai valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain mukaan, tarkoitetaan sairautta, joka sen mukaisesti, kuin asetuksella säädetään, on sanotuissa laeissa tarkoitetun työsuhteen taikka virka- tai toimisuhteen perusteella suoritetussa työssä aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä.

Ammattitaudilla, josta on suoritettava korvausta tapaturmavakuutuslain, *maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain* tai valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain mukaan, tarkoitetaan sairautta, joka sen mukaisesti kuin asetuksella säädetään, on sanotuissa laeissa tarkoitetun työsuhteen, *yrittäjätoiminnan* taikka virka- tai toimisuhteen perusteella suoritetussa työssä aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .*